

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.7.2017

۸۷/۱/۱۰۵۷۶۴
۸۷/۱/۲

دانشگاه بلوچستان
تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد در
(رشته زبان و ادبیات فارسی)

عنوان:

بررسی پنج عنصر اصلی در شعر خسرو احتشامی

استاد راهنما:

دکتر عبدالله واثق عباسی

استاد مشاور:

دکتر محمد امیر مشهدی

تحقیق و نگارش:

سمیه بابائی مبارکه

(این پایان نامه از حمایت مالی معاونت پژوهشی بهره مند شده است)

مهر ۱۳۸۷

۱۰۶۵۳۶

کتابخانه مرکزی
دانشگاه بلوچستان

۱۳۸۷ / ۱۹ / ۲۳

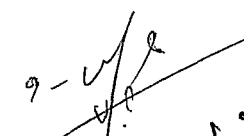
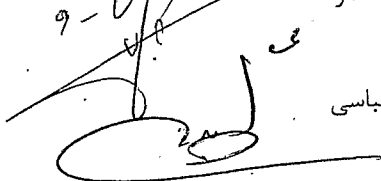

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان بررسی پنج عنصر اصلی در شعر خسرو احتشامی قسمتی از برنامه ی آموزشی دوره ی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی توسط دانشجو سمیه بابائی مبارکه تحت راهنمایی استاد پایان نامه دکتر عبدالله واثق عباسی تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی بنا ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

سمیه بابائی مبارکه

این پایان نامه ۴ واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ ۱۳۸۷/۸/۵ توسط هیئت داوران بررسی و درجه بسیار خوب به آن تعلق گرفت.

تاریخ	امضاء	نام و نام خانوادگی	
۱۳۸۷/۸/۵		دکتر عبدالله واثق عباسی	استاد راهنما:
			استاد راهنما:
		دکتر محمد امیر مشهدی	استاد مشاور:
		دکتر حیدرعلی دهمرده	داور ۱:
		دکتر محمود عباسی	داور ۲:
		دکتر رضا رضایی	نماینده تحصیلات تکمیلی:

دانشگاه سیستان و بلوچستان

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب سمیه بابائی مبارکه تأیید می کنم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: سمیه بابایی مبارکه

امضاء

تقدیم به:

پدرم،

حاجه سار تلاش و تبسم

مادرم،

گانه نادره مهر و عطفوت

و

مهمرم محبا

به پاس همزبانی و همگامی صمیمانه اش

سپاسگزاری

سپاس و ستایش خداوند کارساز بنده نواز را که بار دیگر توفیق پیدا و پنهانش یاری نمود تا تحقیق حاضر به انجام رسید و تقدیر و تشکر فراوان از:

جناب آقای دکتر عبدالله واثق عباسی که با وسعت نظر و بزرگواری و شکیبایی خویش راهنمایی این پایان نامه را به عهده گرفتند.

جناب آقای دکتر مشهدی استاد مشاور و مدیر محترم گروه ادبیات که همواره از نکته بینی ها و راهنمایی های ارزشمندشان بهره بردم.

جناب آقای خسرو احتشامی شاعر گرانقدری که مرا در تدوین پایان نامه صمیمانه یاری کردند.

برادر عزیزم سعید که کمک های بی دریغش راهگشایم بود.

خواهران مهربانم که زحمت طاقت فرسای تایپ این رساله بر دوش آنان بود.

عموی عزیزم که به مهربانی ها و همراهی اش پشتگرم بودم.

دوستان عزیز و گرامی خانم ها: تقی زاده، تیموری، خانی پور، ایزدفر، زندی، شفیعی، شاکری، فریدی، جوکار،

اکابری، رضانی پور و آقایان یوسفی، بردویی، مرادی، خدابنده و زاهدی که رهین منتشان هستم.

در پایان سپاس گزار همسر مهربانم هستم که با حمایت های صمیمانه اش، همواره مرا در رسیدن به اهدافم یاری کرده است.

چکیده

در تعریف شعر چنین آمده که شعر، گره خوردگی عاطفه و تخیل است که در زبانی آهنگین شکل گرفته است و بر مبنای این تعریف پنج عنصر اصلی را برای شعر در نظر گرفته اند که عبارتند از: ۱- عاطفه ۲- تخیل ۳- زبان ۴- موسیقی و شکل. در این پژوهش، اشعار خسرو احتشامی هونه گانی بنا بر تعریف فوق، مورد بررسی قرار گرفته و در شش فصل تدوین شده است. پس از نگاهی گذرا به زندگی و آثار احتشامی در فصل اول، در فصل دوم، مهمترین مضامین شعر او چون عشق، اندوه، اقلیم حماسه، گرایش به طبیعت و... گردآوری شده است. در فصل سوم، به گونه ها یا صور بر جسته خیال (تشبیه، استعاره، تشخیص و...) در شعر او و میزان و چگونگی به کار گیری آنها پرداخته شده است. در فصل چهارم، به زبان شعری، یعنی شیوه و میزان استفاده وی از لغات و افعال قدیم و جدید فارسی، به کار گیری لغات محلی و ساختن ترکیبات جدید و برخی دیگر از جنبه های زبانی، مورد بررسی قرار گرفته است. فصل پنجم نگاهی ست به موسیقی در شعر احتشامی و علاقه و توجه او به استفاده از بحور قدیم و جدید شعر فارسی، همچنین هماهنگی موسیقی و محتوا در اشعار وی بررسی شده است. در آخرین فصل به بررسی شکل و انسجام اشعار وی و نتیجه گیری این نکته که احتشامی به این جنبه از شعر نیز توجه داشته است؛ پرداخته ایم.

کلمات کلیدی: خسرو احتشامی - غزل - معاصر - عاطفه - تخیل - زبان - موسیقی - شکل.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه.....
۴	فصل اول: سالشمار، زندگینامه و آثار.....
۵	الف) سالشمار.....
۷	ب) زندگینامه.....
۹	ج) آثار.....
۱۱	فصل دوم: عاطفه.....
۱۲	عاطفه.....
۱۳	الف) عواطف عاشقانه و فردی.....
۱۳	۱- عشق.....
۲۰	۲- اندوه.....
۲۲	۳- کودکی.....
۲۳	۴- پیری.....
۲۳	۵- اقلیم.....
۳۰	۶- شادی.....
۳۰	ب) عواطف اجتماعی.....
۳۱	۱- حماسه.....
۳۴	۲- ناخشنودی از حکومت های ظالم.....
۳۵	۳- اجتماع سرد و ساکن.....
۳۵	۴- شکوه و عظمت بر باد رفته.....
۳۶	۵- خفقان و تاریکی.....
۳۶	۶- شکایت از دو رویی و مرگ مردمیت.....
۳۷	۷- تمجید از شهادت.....
۳۷	۸- امیدواری.....
۳۷	۹- ظهور منجی رویایی.....
۳۸	۱۰- اعتراض.....
۳۹	نتیجه گیری.....
۴۰	فصل سوم: تخیل.....
۴۱	تخیل.....
۴۱	تشبیه.....
۴۱	۱- طبیعت گرایی و پویایی در تشبیه.....
۴۳	۲- تصاویر ساده، زیبا و موثر.....
۴۳	۳- بیان شادی.....
۴۴	۴- توصیف معشوق.....
۶۰	استعاره.....

۶۳ مجاز
۶۴ کنایه
۶۴ نماد
۶۷ تشخیص
۷۱ حسامیزی
۷۵ عناصر سازنده صور خیال
۷۵ ۱- طبیعت
۷۷ ۲- اسطوره ها، وقایع تاریخی - مذهبی و شخصیت های آنها
۸۱ ۳- حیوانات و پرندگان
۸۱ ۴- امور غیر حسی
۸۲ ۵- اعضا و جوارح، افعال و روحيات انسانی
۸۲ محور عمودی خیال
۸۴ نتیجه گیری
۸۵ فصل چهارم: زبان
۸۶ زبان
۸۶ ۱- سادگی زبان
۸۸ ۲- زبان حماسی
۸۹ ۳- محاوره ای بودن زبان
۹۰ ۴- دایره واژگان
۹۱ الف) لغات امروزی
۹۳ ب) لغات قدیمی
۹۴ ج) لغات محلی
۹۶ ۵- ترکیبات
۹۷ ۶- ویژگی فعل
۱۰۱ افعال ساده
۱۰۱ افعال مرکب
۱۰۲ افعال پیشوندی
۱۰۲ عبارت های فعلی
۱۰۳ ۷- باستان گرایی نحوی
۱۰۷ ۸- شناخت کلمه و واژه گزینی
۱۰۹ نتیجه گیری
۱۱۰ فصل پنجم: موسیقی
۱۱۱ موسیقی شعر
۱۱۱ موسیقی بیرونی
۱۱۲ ۱- شعر هایی با وزن عروضی
۱۱۶ ۲- شعر هایی با وزن نیمایی
۱۱۶ ۳- موسیقی در شعر های سپید

۱۲۰ موسیقی کناری
۱۲۰ ۱- قافیه
۱۲۲ ۲- ردیف
۱۲۷ موسیقی درونی
۱۲۷ ۱- انواع تکرار
۱۳۲ ۲- جناس
۱۳۴ موسیقی معنوی
۱۳۴ ۱- مراعات نظیر (تناسب)
۱۳۵ ۲- تضاد
۱۳۵ ۳- پارادوکس
۱۳۶ ۴- تلمیح
۱۳۷ هماهنگی موسیقی و محتوا
۱۴۰ نتیجه گیری
۱۴۱ فصل ششم: شکل
۱۴۲ شکل شعر
۱۵۰ هنجار گریزی نوشتاری در شعر احتشامی
۱۵۲ نتیجه گیری
۱۵۳ نتیجه گیری نهایی
۱۵۴ منابع و مأخذ

«نقد ادبی به معنای علمی و دقیق آن، همراه با آشنایی با ادبیات و فرهنگ اروپایی از قرن سیزدهم در ایران شروع شد» (میر صادقی، ۱۳۷۲: ۲۷۰). «نقد ادبی عبارتست از شناخت ارزش و بهای آثار ادبی و شرح و تفسیر آن به نحوی که معلوم شود نیک و بد آن آثار چیست و منشأ آن‌ها کدام است» (زرین کوب، ۱۳۷۴: ۲۱).

«در باب شعر و آفرینش‌های شاعرانه، هر بحثی کرده شود خواه جزئی و خواه کلی به یک تعبیر نقد است. خود شاعر هم وقتی در شعر خویش الفاظ و معانی را سبک و سنگین می‌کند، وقتی در باب شیوه‌ی کار یا هدف و ذوق خویش سخن می‌گوید دیگر شاعر نیست منتقد است و کاری که می‌کند نقد است. بنابراین نقد-نقد شعر- با شعر و شاعری سر موئی بیش فاصله ندارد و هیچ چیز از آن به شعر نزدیکتر نیست» (زرین کوب، ۱۳۷۲: ۱۷).

پایه و اساس نقد ادبی چیزی نیست جز ذوق و سلیقه شخصی. هر انسان صاحب ذوقی عاشق زیبایی است و از آن لذت می‌برد، خواه آگاهانه یا به صورت ناخودآگاه. شعر هم به عنوان یک اثر هنری می‌تواند موجب احساس لذت و خشنودی در خواننده باشد. اما بدون شک هر اثر هنری هر چند که زیبا باشد خالی از عیب و نقص نیست بنابراین یک منتقد خوب با کشف محاسن و معایب یک اثر ادبی ضمن تحت تأثیر قرار دادن ذوق، سلیقه و درک هنری خواننده به پدید آورنده اثر نیز در رفع معایب آن اثر کمک می‌کند.

شیوه‌های نقد ادبی با توجه به تعاریف مختلف از شعر متفاوت است و هر کسی شیوه‌ی خاصی در این زمینه دارد. «افراد زیادی به تعریف شعر پرداخته و عناصری را برای آن لازم دانسته‌اند که از آن جمله می‌توان ارسطو، ابن سینا، ساموئل، تیلر کالریج و... را نام برد. اغلب آنها در تعاریف خود به عناصری نظیر تخیل، آهنگ و اندیشه توجه داشته‌اند» (میر صادقی، ۱۳۷۲: ۱۴۴).

شفیعی کدکنی هم به این عناصر توجه داشته و در نظر او «شعر گره خوردگی عاطفه و تخیل است که در زبانی آهنگین شکل گرفته است» (شفیعی کدکنی، ۱۳۵۹: ۲۵).

بنابراین و با توجه به تعریف فوق، می‌توان یک شعر را با محوریت عناصری چون عاطفه، تخیل، زبان، موسیقی و شکل مورد بررسی قرار داد.

۱- عاطفه: زمینه‌ی درونی و معنوی شعر که در واقع سایه‌ای از ناخودآگاه شاعر و دریافت‌های او از محیط اطرافش می‌باشد. عاطفه، رشته پیوند دهنده شعر است که به نظم، موسیقی و زبان خاص آن معنا می‌بخشد.

۲- تخیل: کوششی است که ذهن هنرمند در کشف روابط پنهانی اشیا دارد. کار تخیل، ابداع و ایجاد تصویرهای خیال است و از طریق آنهاست که عاطفه و اندیشه شاعر، جنبه‌ی شعری به خود می‌گیرد و از صورت بیان مستقیم عادی و متداول بیرون می‌آید.

۳- زبان: نحوه‌ی بیان یک شاعر به گونه‌ای سبک او را نیز مشخص می‌کند و زبان شعری وی را شکل می‌بخشد. این زبان ویژگی‌های خاصی از جمله انعطاف‌پذیری و جابه‌جایی از نظر نحو و اجزای جمله را دارا می‌باشد.

۴- موسیقی: در حقیقت موسیقی آهنگی است که شاعر با توجه به محتوای شعرش بر می‌گزیند، به عبارت دیگر هر تناسبی که به صورت «صوتی» یا «معنوی» در قالب موسیقی بیرونی، کناری، درونی یا معنوی در شعر مورد استفاده قرار گیرد، از آن به موسیقی شعر تعبیر می‌شود.

۵- شکل: «که شامل شکل ظاهری به اعتبار طرز ترکیب مصراع‌ها و ابیات با یکدیگر یا شکل درونی و فرم ذهنی است که پیوستگی عناصر مختلف را در ترکیب عمومی یک شعر نشان می‌دهد». (شفیعی کدکنی، ۱۳۵۹: ۱۰۴).

با توجه به این تعاریف می‌توان دریافت که عاطفه و تخیل در واقع عناصر معنوی سازنده شعر هستند که در قالب شکل، زبان و آهنگ خاص ریخته می‌شوند و بیان می‌گردند پس هر کدام از این عناصر در کنار دیگری نقشی عمده در کمال و زیبایی یک شعر ایفا می‌کند؛ تخیلی ارزشمند است که عاطفه انسانی در آن نهفته باشد و این دو در کنار زبانی پخته و آهنگی مناسب مایه کمال خواهند بود.

هر شاعری با توجه به محیط، زندگی، اندیشه و تجربه‌های شخصی خویش، تخیل، عاطفه و زبانی خاص خود دارد که در ساخت‌نهایی منجر به ایجاد اثری متفاوت و سبکی خاص می‌گردد.

در مورد عناصر سازنده شعر، نظرات متعدد و گاه کتب جامعی نگاشته شده است که از آن میان می‌توان به **موسیقی شعر و صور خیال در شعر فارسی** از محمدرضا شفیعی کدکنی و همچنین **سفر در مه تقی پور** نامداریان اشاره کرد.

با توجه به اینکه به نظر می‌رسد در دوره‌ی معاصر به شعر نو توجه کمتری می‌شود ضرورت دارد، که شعر شاعران نوپرداز معاصر مورد ملاحظه‌ی بیشتری قرار گیرد تا توانایی درک و فهم آن حاصل شود و معایب و محاسن آن روشن گردد بنابراین ضرورت و برای آشنایی بیشتر با غزل نو در این تحقیق اشعار شاعر توانای معاصر - خسرو احتشامی - طبق تعریف مشهور و جدید شفیعی کدکنی و با الگوگیری از

کتاب **سفر در مه** پور نامداریان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. البته ناگفته نماند که در پاره ای موارد نیز اینجانب شخصاً نظرات آقای احتشامی را جويا شده است که در این زمینه صمیمانه با بنده همکاری داشته و یاری ام کرده اند.

خسرو احتشامی هونه گانی یکی از شاعران برجسته دوران معاصر است که در دهه ی چهل وارد عرصه شعر می شود. غزل او غزلی رمانتیک و ساده است که گاه با اندیشه های بلند حماسی می آمیزد و غزلی متمایز می آفریند. وی دوران شاعری خویش را با سرودن مثنوی بلند **افسانه اصفهان آبی** آغاز می کند و با سرودن مجموعه **زین نقره واژگون** کمال شعری خویش را می آزماید، و سپس با مجموعه زیبای **حماسه در حریر** به اوج قله کمال در غزل می رسد، در مجموعه **یاقوت و انارستان** از عشق می گوید و **فانوس نارنج و اروانه ها بی پروانه** می رویند؛ مجموعه ای از هایکوها (طرح واره ها) و دو بیتی هایی هستند که وی به زودی به شعر و ادب معاصر ایران هدیه خواهد کرد.

با توجه به اینکه احتشامی جزو شاعران مطرح و تأثیرگذار معاصر است و می توان شعر او را از برخی جهات در کنار شعر افرادی چون بهبهانی، پررنگ، بهمنی و... قرار داد و با توجه به اینکه متأسفانه تحقیق یا کتاب جامعی در مورد او و شعرش نگاشته نشده است و وی می تواند الگویی برای غزل سرایان معاصر قلمداد شود، بر آن شدم تا با پژوهشی در این زمینه، این چهره محبوب اما ناشناخته را به علاقه مندان بیشتر معرفی کنم. علاوه بر این، این تحقیق می تواند پاسخ گوی نیازهای فرهنگی و ادبی جامعه باشد و سبب آشنایی بیشتر خوانندگان با ادبیات معاصر مخصوصاً غزل نو شود. در این پژوهش از مطالعات اسنادی و کتابخانه ای استفاده شده، هر چند که منبع اصلی کار من، شخص شاعر و اشعار وی می باشد اما به دلیل کمبود منابع و نظریات مربوط به وی، مسلماً کاستی هایی در این تحقیق وجود خواهد داشت که امیدوارم خوانندگان و صاحب نظران عزیز، به طبع سلیم و ذوق لطیفشان بر من ببخشایند.

در پایان بر خود لازم می دانم یکبار دیگر از زحمات جناب آقای دکتر عبدالله واثق عباسی به عنوان استاد راهنما که دلسوزانه و صبورانه در طی این مرحله از تحصیل، هدایت و ارشاد اینجانب را بر عهده داشته اند، تقدیر و تشکر نمایم و همچنین از جناب آقای دکتر محمدمیر مشهدی به عنوان استاد مشاور در تدوین این پایان نامه یاری ام نموده اند سپاسگزاری می نمایم. ضمناً از همه اساتید گروه و مجموعه تحصیلات تکمیلی کمال تشکر را دارم.

فصل اول

سالشمار، زندگینامه و آثار خسرو احتشامی

الف- سالشمار زندگی خسرو احتشامی

- ۱۳۲۵- تولد خسرو احتشامی پانزدهم اسفند ماه ۱۳۲۵ (در روستای هونه گان^۱ سمیرم سفلی).
- ۱۳۳۲- ورود به دبستان احتشام هونجان^۲.
- ۱۳۳۸- پایان دوره دبستان.
- ۱۳۳۹- شروع دوره متوسطه در دبیرستان ادب اصفهان.
- ۱۳۴۵- آشنایی با محمد بیرای شیدا و ورود به انجمن ادبی صائب اصفهان.
- ۱۳۴۶- چاپ نخستین غزل ها در مجله «روشنفکر تهران».
- ۱۳۴۷- اخذ دیپلم متوسطه در دبیرستان ادب اصفهان.
- ۱۳۴۹- انتشار غزل های متعدد در مجله «سپید و سیاه تهران».
- ۱۳۵۰- پایان دوره سربازی و سفر به کشور هندوستان برای تحصیل در دانشگاه پونا و جواهر لعل نهرو دهلی.
- ۱۳۵۱- انتشار مثنوی بلند «دروازه ی شرق» در هرالده پونا ی هند ترجمه دکتر فرهاد حسین استاد دانشگاه پونا.
- ۱۳۵۳- بازگشت به ایران، ازدواج و ثبت نام در دانشکده معقول و منقول مشهد و سپس ورود به دانشکده ادبیات اصفهان رشته تاریخ.
- ۱۳۵۴- نشر اشعار تازه در مجلات نام آشنای کشور و استان اصفهان.
- ۱۳۵۵- چاپ نخستین مقاله انتقادی ادبی در پاسخ به نوشته نویسنده پر آوازه مرحوم علی دشتی با چاپ نگاهی به صائب در روزنامه اطلاعات.
- ۱۳۵۶- اخذ درجه لیسانس تاریخ از دانشگاه اصفهان و نشر مقالاتی در مجله وزین «بنیاد تهران».
- ۱۳۶۶- آغاز تدریس ادبیات فارسی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان.
- ۱۳۶۷- شرکت در نخستین کنگره بزرگداشت سهراب سپهری در کاشان ارائه مقاله «سپهری در غربت تصوف اشراق» و قرائت مثنوی بلند «سوغ سهراب».
- ۱۳۶۸- انتشار کتاب «در کوچه باغ زلف» (اصفهان در شعر صائب) کتابسرای نیاوران تهران.

^۱ - هونه گان: از توابع شهر سمیرم در استان اصفهان که زادگاه شاعر می باشد. ر.ک، به صفحه ی ۹۶.

^۲ - هونجان: از توابع شهر سمیرم در استان اصفهان که زادگاه شاعر می باشد. ر.ک، به صفحه ی ۹۶.

- ۱۳۷۰- انتشار کتاب «از مضراب تا محراب» (زندگی میرزا جهانگیر خان قشقایی فیلسوف صدراپی قاجار) انتشارات بهینه تهران.
- ۱۳۷۰- شرکت در کنگره بین المللی نهمین سال تولد نظامی در دانشگاه تبریز و قرائت مقاله «زبان ایی از زبان نظامی».
- ۱۳۷۱- شرکت در کنگره جهانی بزرگداشت خواجه در کرمان و ارائه مقاله «غربت قصر غزل».
- ۱۳۷۲- شرکت در کنگره بزرگداشت استاد کمال پور خراسانی در مشهد و قرائت مقاله و شعر.
- ۱۳۷۳- نشر مقالاتی در مجله «کلک» و فصلنامه «هستی تهران».
- ۱۳۷۴- انتشار کتاب «امشب صدای تیشه» (تفسیر و درآمدی بر خسرو شیرین نظامی) نشر پرستش اصفهان.
- ۱۳۷۵- شرکت در کنگره بین المللی «خلیج فارس در فرهنگ و ادب فارسی» در جزیره کیش و ارائه مقاله «خلیج فارس دریچه شهر فرهنگ دلیران».
- ۱۳۷۶- همکاری با مجله گلچرخ تهران و چاپ مقاله و شعر.
- ۱۳۷۷- انتشار کتاب «افسانه اصفهان آبی» (مثنوی هزار بیتی در توصیف اصفهان به همراه آلبوم تصویر معاریف اصفهان) نشر آترویات اصفهان.
- ۱۳۷۸- انتشار کتاب «باغ های چوبی» (جمال شناسی پنجره های رنگین ایرانی) نشر سازمان رفاهی تفریحی شهرداری اصفهان.
- ۱۳۸۱- انتشار کتاب «غزل بانو» (بانوی هزار پیراهن ادب پارسی) انتشارات نشر مانای اصفهان.
- ۱۳۸۲- حضور در نخستین جشنواره ی نهاد های پژوهشی «پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات کشور» و دریافت جایزه ویژه و لوح سپاس.
- ۱۳۸۲- شروع تدریس ادبیات معاصر و شناخت زبان فارسی در دانشگاه شیخ بهایی بهارستان اصفهان.
- ۱۳۸۳- انتشار کتاب «زین نقره واژگون» (مجموعه اشعار مذهبی)، نشر الطیار قم.
- ۱۳۸۳- انتشار کتاب «حماسه در حریر» (مجموعه غزل های شاعر از سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۷۵) انتشارات جمهوری.
- ۱۳۸۵- شاعر برگزیده استان اصفهان در نخستین جشنواره ی بین المللی «فجر تهران» و دریافت لوح سپاس و جایزه ویژه.
- ۱۳۸۶- تجلیل در سومین جشنواره سراسری شعر ایران ما «شاعران مامی» و گرفتن سرو زرین با لوح سپاس.
- ۱۳۸۶- انتشار کتاب «شکوه علوی در تغزل صفوی» (پیدایش غزل قصیده) نشر مانای اصفهان.

۱۳۸۷ چاپ گزیده اشعار « یاقوت و انارستان » انتشارات « تکا » توسعه کتاب ایران، تهران.

ب- زندگینامه خسرو احتشامی

در مورد زندگی خسرو احتشامی هونه گانی متأسفانه منابع زیادی موجود نیست و آنچه هست شامل اطلاعات جزئی و پراکنده ایست که در برخی از مجلات و روزنامه ها درج شده بنابراین نگارنده به منظور تهیه زندگینامه از وجود ارجمند شاعر به عنوان مهمترین منبع در این زمینه بهره گرفته است. اکنون با تکیه بر مصاحباتی که با شاعر انجام شده و اطلاعات موجود، خلاصه ای از شرح حال او آورده می شود:

خسرو احتشامی هونه گانی^۱، در اسفند ماه ۱۳۲۵ در هونگان سمیرم سفلی (هونه جان^۲)، در خانواده ای از خوانین طایفه کشکولی ایل قشقایی دیده به جهان گشود. او از همان کودکی با شعر آشنا شد و بالید وی در این زمینه می گوید: « درست است که خانواده ی من ایلی بودند، ولی از آغاز کودکی با ترانه های ایلی و اشعار فلکلوریک آشنا بودند و نخستین کتابی که در ایل یعنی خانواده ام با آن آشنا شدم، بابا طاهر و نظامی است. پدرمادرم، مرحوم حسین قلی خان خطایی دهقانی از شاعران بسیار خوب و مشوق اصلی من در زمینه شاعری بود» (مصاحبه نگارنده با شاعر: ۱۳۸۷).

تحصیلات ابتدایی را در همان روستا در مدرسه ای که به نام خانواده اش بود گذراند. بعدها به همراه خانواده اش به اصفهان نقل مکان کرد و دوران تحصیلات متوسطه را در دبیرستان ادب اصفهان آغاز کرد و از محضر اساتیدی چون حسین عریضی، بدر الدین کتابی و جلال برجیس بهره برد. وی در سن ۲۰ سالگی به انجمن ادبی صائب در اصفهان راه یافت و در سن ۲۱ سالگی یعنی سال ۱۳۴۶ نخستین غزل خود را در مجله روشنفکر تهران به چاپ رسانید.

او بعد از اتمام خدمت سربازی، در سال ۱۳۵۰ برای ادامه ی تحصیل عازم هندوستان شد و در دانشگاه پونا و سپس در جواهر لعل نهرو در دهلی مشغول تحصیل شد که در میانه راه پس از انتشار مثنوی بلند « دروازه شرق » در هند به ایران بازگشت و ازدواج کرد. مدتی بعد در دانشگاه مشهد در رشته « قرآن و عرفان » پذیرفته شد اما باز هم تغییر مسیر داد و در سال ۱۳۵۳ وارد دانشگاه اصفهان و در رشته « تاریخ » مشغول به تحصیل شد. او در طی این دوران به فعالیت های ادبی خود ادامه داده و مقالات و اشعار زیادی در مجلات نام آشنای آن روز اصفهان به چاپ رساند.

^۱ - هونه گان: ر.ک، به صفحه ی ۹۶.

^۲ - هونه جان: ر.ک، به صفحه ی ۹۶.

وی پس از اخذ درجه لیسانس از دانشگاه اصفهان به تدریس ادبیات در دانشگاه علوم پزشکی پرداخت و سپس در اداره کل فرهنگ و ارشاد به عنوان مشاور هنری مشغول به کار شد و در همین سمت بازنشسته شد. خسرو احتشامی در کنگره های زیادی شرکت داشته است و مقالات زیادی ارائه داده است: از جمله این کنگره ها و مقالات، کنگره بزرگداشت سهراب سپهری در کاشان، با مقاله «سپهری در غربت تصوف اشراق» کنگره بین المللی نهمدمین سال تولد نظامی در تبریز، با مقاله «زبان ای از زبان نظامی» کنگره جهانی خواجه در کرمان، با مقاله «غربت قصر غزل» کنگره بین المللی خلیج فارس در فرهنگ و ادب فارسی در جزیره کیش با مقاله «خلیج فارس دریچه شهر فرهنگ ایران» و... او در سال ۱۳۶۸ اولین کتاب خود را تحت عنوان «در کوچه باغ زلف» با موضوع اصفهان در شعر صائب به چاپ رساند و به دنبال آن آثار دیگر خود را در زمینه شعر، ادب و هنر منتشر کرد و در سال ۱۳۸۵ پس از انتشار مجموعه «حماسه در حریر» به عنوان شاعر برگزیده استان اصفهان در نخستین جشنواره بین المللی فجر تهران لوح سپاس و جایزه ویژه دریافت کرد. آخرین مجموعه شعری که از او به چاپ رسیده مجموعه ی «یاقوت و انارستان» می باشد که چندی پیش توسط انتشارات «تکا» توسعه ی کتاب ایران، منتشر شد.

وی اکنون در دانشگاه شیخ بهایی اصفهان با تدریس ادبیات معاصر، آیین نگارش و شناخت زبان فارسی

روزگار می گذرانند.

ج- آثار خسرو احتشامی

منظومه ها و اشعار

خسرو احتشامی تا کنون چهار مجموعه ی شعری منتشر کرده است که به ترتیب تاریخ انتشار معرفی می گردد:

۱- **افسانه اصفهان آبی:** تاریخ انتشار ۱۳۷۷، انتشارات آتروپات، اصفهان.

احتشامی در ۵۲ سالگی یعنی در سال ۱۳۷۷ کتاب «افسانه اصفهان آبی» که مثنوی هزار بیتی در توصیف اصفهان می باشد منتشر کرد. همچنین این کتاب شامل آلبوم تصویر معاریف اصفهان به انتخاب خود شاعر می باشد.

۲- **زین نقره ای واژگون:** تاریخ انتشار ۱۳۸۳، انتشارات الطیاری، قم.

این کتاب شامل غزلواره ها و قصیده های عاشورایی و مذهبی احتشامی می باشد که با استقبال خوبی روبرو گردید و برنده ی جایزه ی قلم زرین از انجمن قلم باران شد.

۳- **حماسه در حریر:** تاریخ انتشار ۱۳۸۳، انتشارات جمهوری، تهران.

حماسه در حریر مجموعه ای از دویست غزل و چند غزل قصیده از سال ۱۳۴۵ تا سال ۱۳۷۵ می باشد که در سن ۵۸ سالگی شاعر منتشر شده است. غزل های این مجموعه نو، پرتپش، زنده و امروزمین است.

۴- **یاقوت و انارستان:** تاریخ انتشار ۱۳۸۷، انتشارات تکا، تهران.

این مجموعه گزیده ای از زیباترین اشعار او را در بر می گیرد که اخیراً به چاپ رسیده است.

تألیفات:

۱- **از مضراب تا محراب:** تاریخ انتشار ۱۳۷۰، انتشارات بهینه، تهران.

این کتاب در مورد زندگی فیلسوف صدرایی میرزا جهانگیرخان قشقایی تألیف شده است.

۲- **امشب صدای تیشه:** تاریخ انتشار ۱۳۷۳، انتشارات پرستش، اصفهان.

این کتاب تفسیر و در آمدی بر خسرو شیرین نظامی است.

۳- **باغ های چوبی:** تاریخ انتشار ۱۳۷۸، نشر سازمان رفاهی تفریحی شهرداری، اصفهان.

این کتاب در مورد جمال شناسی پنجره های رنگین ایرانی است.

۴- **غزل بانو:** تاریخ انتشار ۱۳۸۱، انتشارات نشر مانا، اصفهان.

این تألیف پژوهشی است روایی در باره ی قله های شعر ایران از رودکی تا نیما.

۵- **شکوه علوی در تغزل صفوی:** تاریخ انتشار ۱۳۸۶، انتشارات نشر مانا، اصفهان.

این کتاب در مورد پیدایش غزل قصیده تألیف شده است.

آثار در دست چاپ:

۱- **فانوس نارنج:** مجموعه ای شعر های کوتاه (هایکوها).

۲- **اروانه ها بی پروانه می رویند:** مجموعه ای از دو بیتی ها.

۳- **خامه ی خورشید:** گزیده ای از شعر های کمال الدین اسماعیل.

۴- **مجری معانی:** واژه شناسی هنر های صنعتی.

۵- **غزل مردان اصفهان.**

از خسرو احتشامی نیز مقالات متعددی در فصلنامه ها و مجلات ادبی و علمی کشور از جمله بنیاد، آینده،

کلک، بخارا، گلچرخ و... به چاپ رسیده است.